

ZARARLI ALIŞKANLIKLAR

Mehmet Zeki Karakaya

Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

Zararlı alışkanlıklar, insan sağlığını ve fitrî özelliklerini bozan, ahlâkî değerlerini, ailesi ve birlikte yaşadığı toplumla ilişkilerini sarsan, kendisinden beklenen görev ve sorumlulukların usulünce yerine getirilmesini engellemeye sebep olan olumsuz tutum ve davranışlardır.

Her varlığın bir yaratılış gayesi ve hikmeti vardır. Bunu, canlı varlıklarda daha bariz bir şekilde görmek mümkündür. Bir canlı kendi yapısına uygun olan hizmetleri kolaylıkla yerine getirir. Aksine olanları yapmakta ise, sıkıntı çektiği görülür. Canlıların hayatı, genel olarak içinde buldukları zamanla sınırlıdır. Ancak insan, dünü, bugünü ve yarını ile yakından ilgili olan basiretli bir varlıktır.

Yaratılmışların en şuurulusu olan insan, kendiliğinden oluşmuş, veya bir anda yaratılmış sıradan bir varlık değildir. O, ta başından beri birçok evrelerden geçirilmiş, terbiye edilmiş, süzölüp birbirine katılmış, birçok özellik, güzellik ve niteliklerle donatıp en güzel biçim verilmiş, sonra da dünyaya getirilmiş seçkin ve olgun bir varlıktır. Yüce Allah tarafından verilen insanlık emanetini o üstlenmiş ve çeşitli görevlerden de sorumlu tutulmuştur. İnsanın bu durumu, Kur'an-ı Kerim'de şöyle açıklanmaktadır:

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ رِبْنَةً لِّهَا لِنَبْلُوهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴿٧﴾

"insanların hangisinin daha güzel amel yaptığını deneyelim diye, şüphesiz biz yeryüzündeki şeyleri ona bir ziynet kıldık"¹

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِنَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ ﴿٢﴾

"O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve

¹ Kehf, 18/7.

hayatı yaratandır. O, mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır."²

Bunun için Yüce Allah, insana akıl, irade, çeşitli duygu ve yetenekler vermiş, onu işiten, gören, bilen ve ne yaptığını kendi vicdanında basiretiyle fark eden bilinçli bir mükellef kılmıştır. Onun, daha güzel ve ebedî mükâfatlara ermesi için de, bu dünyadaki sınavı başarması şart koşulmuştur, insanın nasıl bir yükümlü olduğu, âyette:

"Ben, cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım"³ şeklinde açıklanmış ve onun, Allah'a ibadetle yükümlü olmak üzere yaratıldığı bildirilmiştir.

Bedenle ruhtan oluşan insan, beden bakımından göklerle yerin yanında bir zerrecik bile değilken, ruh bakımından onların kapsayamayacağı kadar yüksek bir mertebeye sahiptir. Bunun için göklerle yer, insanın emrine verilmiş; o, canlı ve cansız varlıkların en üstünde tutulmuştur. Çünkü insan, araştıran, düşünen, gördüğü her şeyle ilgilenen, sadece yaşadığı günle kalmayıp, geçmiş ve geleceğini de sorgulayan, bazı işleri canla başla yaparken, bazılarının yanında görünmekten bile hoşlanmayan bir basiret sahibidir. Buraya niçin geldiğini, dünya hayatının ne olduğunu, burada neler yapması gerektiğini, ölümden sonra ne olacağını araştırıp düşünen ve kendine göre değerlendiren bir varlıktır.

İnsan hayatını anlamlı ve değerli kılan, onun çeşitli görevlerle yükümlü ve sorumlu olmasıdır. Bunun için, görevlerini ihmal ederek sorumsuz bir hayat süren insanlar, kendi değerlerini kaybetmiş olurlar. Hâlbuki insan gibi üstün bir varlık, başıboş, değersiz ve sorumsuz olamaz. Nitekim:

اِيْحَسَبُ الْاِنْسَانَ اَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾ اَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنًى ﴿٣٧﴾

"İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder?" ve "Sizi boşuna yarattığımızı ve bize tekrar döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?"⁴ Mealindeki ayetler, bu gerçeği göstermekte ve insanın hesaba çekileceğini bildirmektedir.

² Mülk, 67/2.

³ Zariyat, 51/56.

⁴ Kıyame,75/36,37.

Bir başka âyette ise:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾

"Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık. Sonra onu, aşağıların aşağısına indirdik"⁵ buyurulmaktadır. O halde insan, akıl, irade, ilim ve iman şuuru ile güzel işler yaparsa, yüksek mertebelere ulaşır; şayet aksi yönde bir yol tutar, zararlı işler peşinde koşarsa, o zaman da şuurlu varlıkların en aşağısına düşmüş olur. Bu zararlı alışkanlıklardan bazıları, kısaca şunlardır:

1. İçki ve Uyuşturucu

Bilindiği üzere sarhoşluk veren içkiler ve uyuşturucular, insanın vücut, akıl, ruh, aile ve toplum hayatıyla ilgili dengesini bozmakta ve önemli zararlara sebep olmaktadır. İslâm dini ise, bunların içilmesini ve kullanılmasını haram kılmıştır. İnsana sarhoşluk veren ve onu uyuşturan maddelerin, şuuru ve sağlığı bozduğu, aynı zamanda dostlar arasına fitne ve fesadın girmesine, karşılıklı kin ve düşmanlığa sebep olduğu, aileyi ve toplumu huzursuz ettiği, malın ve ömrün boşa harcanmasına zemin hazırladığı inkâr edilemez bir gerçektir. Bu gerçek, Hz. Peygamber (s.a.s.)'imizin, اجْتَنِبُوا الْخَمْرَ فَإِنَّهَا أُمُّ الْخَبَائِثِ

"İçkiden uzak durun, çünkü o, bütün kötülüklerin anasıdır."⁶
"hadisiyle, en veciz bir üslupta anlatılmıştır. Kur'an-ı Kerimde ise:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾

"Ey iman edenler! (Aklı örten) içki (ve benzeri şeyler), kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak, şeytan işi birer pisliktir. Onlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz. Şeytan, içki ve kumarla, ancak aranızda düşmanlık ve kin sokmak; sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçiyor musunuz?"⁷ buyurularak, sarhoşluk veren her türlü içki ve kumarın kesin olarak haram kılındığı bildirilmiştir.

⁵ Tin, 95/5,6.

⁶ Nesai, Eşribe, 44.

⁷ Maide,5/90.

Bu âyet indiğinde Müslümanlar, ellerinde bulunan içkileri Medine sokaklarına dökmüş, kaplarını kırmış ve bu kesin emre uyararak, o zararlı alışkanlıklarını hemen terk etmekte en küçük bir tereddüt bile göstermemişlerdir.

Ayetin mealinde geçen "içki", "**hamr**" sözcüğünün karşılığıdır. Hamr, akli örten, onu hapsederek işlemez hale getiren şey demektir. Bu nitelikteki içki ve uyuşturucuların hepsi, haram kapsamına dahildir. Hz. Peygamber, sarhoşluk veren her içki ve uyuşturucuyu yasakladığı" gibi, bir hadislerinde de:

«كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ».

"Sarhoşluk veren her içki haramdır"⁸ buyurmuşlardır.

Ayette, içki, tapınmak için dikilen putlar ve fal okları, birlikte zikredilerek bunlarda bir hayrın bulunmadığı, akla ve Kur'an'a göre kendilerinden uzak durulması gereken şeytan işi birer pis oldukları bildirilmiş ve bunun, kurtuluş ümidine sebep olacağı vurgulanmıştır. Bu zararların yanı sıra bunların, bir de insanları ibadetlerinden alıkoydukları özellikle belirtilmiştir.

Sarhoş olmuş veya uyuşmuş birisinin, çeşitli günah ve suçları, şuursuzca işleyebileceği gibi, Allah korkusu, din kaygısı, insanlık duygusu, hak ve hukuk anlayışı gibi yüce değerlerin, unutulmuş olacağı da açıktır. İnsanı bu derece bilinçsiz bir hale getiren, tiksindirici pis bir zevk uğruna bu kadar büyük zararları göze almak, gerçekten akıl işi değildir.

2. Yalan ve Yalancı Şahitlik

Yalan, bir insanın düşündüğünün, bildiğinin aksini söylemesi, gerçeği inkâr etmesidir. Bu durum ise, bir ruhî ve ahlâkî bir kişilik sorunudur. Bir Müslüman'a yakışan da, dürüst olmak ve doğruyu söylemektir. Çünkü doğruluk, iman başta olmak üzere, bütün güzel huyların ve insanî meziyetlerin esasıdır. Düşündüğünü, bildiğini, olduğu gibi söylemek, özün söze uyması demektir. İmanı ile insanların güvenini kazanan bir Müslümanın, yalan söylemesi kadar

⁸ Buhari, Vudu, 71.

çirkin ve bundan daha fazla kendisini, onların gözünden düşüren başka bir kötülük yoktur. Nitekim, Peygamberimiz (s.a.s.)'e;

قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّكُونُ الْمُؤْمِنُ جَبَانًا فَقَالَ « نَعَمْ » . فَقِيلَ لَهُ أَيُّكُونُ الْمُؤْمِنُ بَخِيلًا فَقَالَ «

نَعَمْ » . فَقِيلَ لَهُ أَيُّكُونُ الْمُؤْمِنُ كَذَابًا فَقَالَ « لَا » .

"- Mümin korkak olur mu? diye sorulmuş. Peygamberimiz:
- Olabilir, buyurmuş.

- Mümin cimri olur mu? sorusuna \ ' Peygamberimiz:

-Olabilir, diye cevap vermiş.

-Mü'min yalancı olur mu? sorusuna ise Peygamberimiz:

.V - Hayır, olamaz, buyurmuşlardır.”⁹ insanlar, doğru sözlü ve güvenilir olmaya özen gösterdikleri ölçüde büyür, olgunlaşır, hem Allah katında, hem de insanlar ve melekler nazarında makbul olurlar. Bunu gerçekleştirmek isteyen bir Müslümanın, Rabbine, kendine ve halka karşı dürüst davranması, görevlerini yapması ve güvenilirliğini ispatlaması gerekir. Rabbine karşı görevleri, O'nun emir ve yasaklarını dikkate alarak, her uzvunu meşru çerçevede kullanmak ve diğer dinî sorumluluklarını usulünce yerine getirmektir. Kendine karşı görevleri, din ve dünyası için yararlı olan işleri seçip yapmak; cehalet, kırgınlık gibi hislerine kapılarak, haramları işlemekten ve özetle her türlü zararlı tutum ve davranışlarda bulunmak veya alışmaktan sakınmaktır. Halka karşı ise, onların emanetlerini ve haklarını koruyup gözetmek, zarara uğratmamak ve aldatmamaktır.

Bu konular, Kur'an-ı Kerim'de şöyle açıklanmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿70﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ

وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿71﴾

"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, muhakkak büyük

⁹ Muvatta, Kelâm, 7.

bir başarıya ulaşmıştır."¹⁰

﴿283﴾ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

"...Bir de şahitliği gizlemeyin. Kim şahitliği gizlerse, şüphesiz onun kalbi günahkârdır. Allah yaptıklarınızı hakkıyla bilendir."¹¹

Hiz. Ebû Bekir (r.a.) şöyle rivayet eder: Hiz. Peygamber'in huzurunda bulunuyorduk. O sıra yaslanıp oturmakta olan Peygamberimiz (s.a.s.):

كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ « أَلَا أَنْبِئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكِبَائِرِ - ثَلَاثًا - الْإِشْرَاقُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ

وَشَهَادَةُ الزُّورِ أَوْ قَوْلُ الزُّورِ ». وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَكِيًّا فَجَلَسَ فَمَا زَالَ يُكْرِرُهَا .

"Size büyük günahların en büyüğünü haber vereyim mi?" şeklindeki sorusunu üç kere tekrarlardı ve;

"Allah'a ortak koşmak, ana babaya isyan etmek ve özellikle yalancı şahitlikte bulunmak ve yalan söylemek" diyerek, sorusunu cevaplandırdı, yaslandığı yerden doğrularak oturdu ve bu sözünü sürekli tekrarlardı."¹²

3. İftira

İftira, bir kişinin yapmadığı bir işi yaptı, söylemediği bir sözü de söyledi diyerek, ona isnat etmektir, insanları gözden düşüren, toplumu huzursuz eden, Allah'ın razı olmadığı kötü alışkanlıklardan biri de iftiradır.

İslâm dini, insanların şeref ve iffetine büyük bir değer verir. Bunların korunmasını emreder. Bunları zedeleyen sözlerin konuşulmasını ve bu gibi işlerin yapılmasını yasaklar ve haram olduğunu bildirir. Bu konu bir ayette:

﴿36﴾ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

"Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur"¹³

¹⁰ Ahzab,33/70.71.

¹¹ Bakara,2/283.

¹² Müslim, İman, 143.

¹³ İsra,17/36.

şeklinde vurgulanır.

Bir diğer âyette ise:

﴿23﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

﴿24﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"iffetli ve (hakkında uydurulan kötülüklerden) habersiz mümin kadınlara zina isnat edenler, gerçekten dünya ve ahirette lanetlenmişlerdir, işlemiş oldukları günahtan dolayı dillerinin, ellerinin ve ayaklarının kendi aleyhlerine şahitlik edecekleri günde onlara çok büyük bir azap vardır"¹⁴ buyurularak, iftiranın ne büyük bir günah olduğunu belirtir.

Hz. Peygamber (s.a.s.), bir hadislerinde:

"Beş günahın kefareti yoktur: Allah'a ortak koşmak, haksız yere adam öldürmek, mümin birisi hakkında hayrete düşülecek bir iftirada bulunmak, savaşta cepheden kaçmak ve haksız olarak birisinin malını elde etmek kastiyle (mahkemede) yalancı şahitlik etmek" buyurmuşlar ve Allah'a tevbe etmekten başka kurtuluş çaresi olmayan bu günahlardan, uzak durulması gerektiğine işaret etmişlerdir.

4. Zina

Zina, aralarında meşru evlilik akdi bulunmayan kadınla erkeğin cinsel ilişkide bulunması demektir. Doğruları görüp düşünen bir insan için zina, aslında bir insanlık faciası ve bir insanlık suçudur. Çünkü zina, öncelikle o çirkin işi yapanların dünyasını karartır. Şayet evli iseler, yuvalarını bozar, ocaklarını söndürür. Ayrıca, o çirkin ilişki sonucunda bunların dünyaya gelmesine sebep oldukları o masum çocukların sahipsiz, eğitimsiz, kontrolsüz bir biçimde kalmalarına ve belki de olumsuz bir takım işler yapmalarına zemin hazırlamış oldukları gibi, o çocukların, toplum düzenini sarsan birçok sosyal içerikli suç ve günahları işlemelerinin de sebebi ve hatta ortağı sayılırlar.

İşte bu ağır veballerin ve olumsuz gelişmelerin sebebi olan zina

¹⁴ Nur,24/23,24.

konusunda Yüce Allah, bir âyette:

﴿32﴾ وَلَا تَقْرُبُوا الزِّنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

"Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, son derece çirkin bir iştir ve çok kötü bir yoldur."¹⁵ buyurarak, bırakınız zina etmeyi, ona yakın olmayı bile yasaklamıştır. Kur'an'da, "Rahmanın kullan" olarak nitelendirilen mü'minlerde bulunması gereken vasıfların sıralandığı bir âyette de, şöyle buyurulmuştur:

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا

﴿69﴾ يُضَاعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا

"Onlar, Allah ile beraber başka bir ilaha kulluk etmeyen, haksız yere, Allah'ın haram kıldığı cana kıymayan ve zina etmeyen kimselerdir. Kim bunları yaparsa, ağır azaba uğrar. Kıyamet günü onun azabı kat kat artırılır ve horlanmış olarak orada ebedî kalır."¹⁶

Öyle ise, akliselim sahibi bir Müslümanın bu kadar çirkin bir işe yakın olmaması, ondan beklenen ve istenen bir görevdir. Böylesine çirkin işlerden uzak durmaya söz verenleri, Sevgili Peygamberimiz:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اضْمَنُوا لِي مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَضْمَنْ لَكُمْ الْجَنَّةَ وَاحْفَظُوا فُرُوجَكُمْ

"Kim bana, dilini ve iffetini koruma sözü verirse, ben de ona cennet sözü veririm"¹⁷ diye müjdelemişlerdir.

5. Haset

Haset, başkasında bulunan nimetlerin, onun elinden çıkmasını istemek ve beklemektir. Bunun sebebi ise, o nimete sahip olana karşı içinde beslediği düşmanlık veya kendisindeki cimrilik ve kibir gibi kötü huylardan kaynaklanan bir art ve dar düşüncedir.

Hâlbuki insanların elindeki her nimeti, Âlemlerin Rabbi olan vermiştir. İnsanların ellerinden o nimetlerin çıkıp gitmesini istemek,

¹⁵ İsra,17/32.

¹⁶ Şuara,26/68,69.

¹⁷ İbn Hanbel, V, 323.

bir bakıma Yüce Allah'ın rahmetini kıskanmak ve bir nevi ona itiraz etmektir. Yüce Rabbinin rahmetini kıskanıp itiraz eden, o rahmetten mahrum kalır. Bir âyette:

﴿54﴾ أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

"Yoksa onlar, Allah'ın lütfundan verdiği şeyler için insanları kıskanıyorlar mı?"¹⁸ buyurulmuştur.

Böyle bir davranıştan ise çalışıp, Yüce Rabbinden kendisine de o nimetlerin verilmesini istemek daha güzel olmaz mı? Çünkü Müslümanların karşılıklı olarak birbirlerine sevgi ve saygıyla bakıp yardımlaşmaları, kaynaşmaları, böylece huzurlu ve hoşgörülü bir toplum oluşturmaları dinimizin emridir. Haset ise, dinimizin bu emirlerinin zıt olan bir ahlâk zaafıdır. Çünkü kendi millî ve manevî değerleri etrafında kenetlenmiş mutlu bir toplumu, birbirini sevgi ve saygı ile karşılayan, varlıklı olmalarından hoşnut olan erdemli ve olgun insanlar oluşturur. Müslüman olarak böyle bir toplum düzeni oluşturmak görevimizdir. Aksine bir tutum ise, bu yüce değerleri kaybeden fertlerin birbiriyle uğraşması sonucunda da perişanlığın baş göstermesine ve böylece -Allah korusun- tarihten silinmiş milletlerin durumuna düşeriz. İşte böyle bir durumla karşılaşılmasını için, dinimizin yüksek ahlâk kurallarına ve millî değerlerimize uyarak sahip çıkmamız gerekir. Bu konuda Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.):

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ وَالصَّدَقَةُ تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ

كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ وَالصَّلَاةُ نُورُ الْمُؤْمِنِ وَالصِّيَامُ جَنَّةٌ مِنَ النَّارِ

"Haset etmekten sakının. Çünkü ateşin odunu yiyip bitirdiği gibi, haset de iyilikleri yer bitirir"¹⁹ buyurarak, bizi ne güzel uyardırlardır.

6.Rüşvet

Rüşvet, bir kişinin, haksız bir isteğini gerçekleştirme güç ve yetkisine sahip olan birisine verdiği şeye denir. Çünkü kendinde böyle bir imkân bulunmayan kişilere, bu amaçla kimse bir şey vermez. Aynı

¹⁸ Nisa,4/54.

¹⁹ İbn Mâce, Zühd, 22.

amaçla yetkililere veri len hediyeler de, rüşvet olarak değerlendirilir.

Yüce Allah, Kur'an'ın bir âyetinde:

﴿لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾¹⁸⁸

"Aranızda birbirinizin mallarını haksız yere yemeyin, insanların mallarından bir kısmını bile bile günaha girerek yemek için onları hakimlere (rüşvet olarak) vermeyin".²⁰ Haksız bir iş yaptırmak amacıyla rüşvet alan, veren kişilerin ne büyük bir günah altına girdiklerini açıklamaktadır. Peygamberimiz de:

لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَّ وَالْمُرْتَشِيَّ

"Rüşvet alan da veren de cehennemdedir."²¹ buyurmuşlardır.

Rüşvet, toplum düzenini, hak anlayışını ve hukuka saygılı olma ilkesini zedelediği ve bir hak gaspı olduğundan, dinimizce yasaklanmış ve haram kılınmıştır.

7. Gıybet

Gıybet, birdin kardeşinin bulunmadığı bir yerde, duyduğunda hoşlanmayacağı bir şeyi ile onu anmaktır.

Peygamberimiz (s.a.s.)'in:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « أَتَدْرُونَ مَا الْغِيْبَةُ » . قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ . قَالَ « ذِكْرُكَ أَحَاكَ بِمَا يَكْرَهُ .

فِيَلْ أَفْرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ قَالَ « إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهْتَهُ »

"Gıybet nedir, bilir misiniz?" sorusuna, oradakiler,

-Allah ve Resulü daha iyi bilir, dediler. Hz.

Peygamberimiz:

"Gıybet, din kardeşini hoşlanmadığı bir şey ile anırtandır" buyurdu.

-Söylenen ayıp eğer o kardeşimde varsa, ne dersiniz? diye soruldu. Peygamberimiz de:

"Eğer söylediğin şey onda varsa gıybet ettin; yoksa o zaman ona

²⁰ Bakara,2/188.

²¹ Buhâri, Şehadet, 53

iftira etmiş oldun demektir"²² buyurdular.

Gıybet, toplumda birlik ve beraberliğin bozulmasına, çeşitli sıkıntı, düşmanlık, fitne ve fesat gibi birçok olumsuz gelişmelere, günahlara ve fenalıklara kapı açar. Kalbi haset hastalığına tutularak veya çıkar umarak, insanlar arasında laf taşıyanlar, sözde gelecekte haber verenler, huzuru bozup toplumu birbirine katanlar, hep gıybet silahını kullanır ve insanları incitirler. Hâlbuki bu gibi davranışlar, dinimizin haram kıldığı, aklın ve vicdanın hoş görmediği, zararlı alışkanlıklardır.

Müminleri incitenler için Kur'an-ı Kerimde:

﴿58﴾ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغَيْرِ مَا كَتَبْنَا فَكَدِّ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا

"Mümin erkeklere ve mümin kadınlara, yapmadıkları bir şeyden dolayı eziyet edenler, şüphesiz bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir"²³ buyurulmaktadır. Gıybet de müminleri inciten ve aralarına ayrılık tohumları saçan kalbî bir maraz, ahlâkî bir zaaf ve zararlı bir alışkanlıktır.

Yüce Rabbimiz, bu tür davranışları, Kur'an-ı Kerimde çok ağır bir üslupla yermiş ve bu gibi tutumlardan uzak durulmasını emretmiştir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ

﴿12﴾ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

"Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahdır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın. Herhangi biriniz, hiç ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz! Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah tevbeyle çok kabul edendir, çok merhamet edendir."²⁴

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ise, akılları uyarıcı, gönülleri okşayıcı, yol gösterici ve bu âyetin bir tefsiri durumunda olan çok

²²Buhari, Vudu', 4.

²³Ahzab, 33/58.

²⁴Hucurat,49/12.

kapsamlı bir hadislerinde şöyle buyurmuşlardır: